

ПОМНІКІ ГІСТОРЫІ
І КУЛЬТУРЫ

У ШАРАШОВЕ на вуліцы Савецкай узвышаецца званіца, якая прыцягвае ўвагу кожнага, хто тут праходзіць. Збудаваная з дрэва, без адзінага цвіка, яна стаіць тут без малога 200 год. Сведкай многіх гістарычных падзей была яна. Званіца стаяла ўжо тады, калі ў ваколіцах Шарашова паўстанцы слава-тага Касцюшкі вялі няроўны бой з экспансіянісцкімі рускімі атрадамі. Абмінулі званіцу, як і царкву, што побач была, і нашэсце Напалеона, і пажары першай, а потым і другой сусветных войнаў.

Прачысценская царква, таксама драўляная, стаяла побач са званіцай. Узведзена была раней званіцы, у 1760 годзе. На вялікі жаль, гэты цікавейшы помнік беларускай архітэктуры XVIII стагоддзя быў знішчаны. Царкву, якая магла б яшчэ многія гады служыць веруючым і прыцягваць увагу турыстаў, разбурылі, перавезлі ў Пружаны і збудавалі дом. Сёння можна толькі здзіўляцца, як мы, беларусы, бяздумна ставімся да сваёй

Ёсць званіца ў Шарашове

гісторыі, да таго, што створана і збудавана нашымі продкамі. І той будынак службы быту, які высіцца на месцы царквы, — гэта нямы дакор нашаму гістарычнаму бяспамяцтву.

Цудам уцалела званіца і адзіны зvon на ёй. Усё гэта мае сёння вялікую гістарычную каштоўнасць.

Цікава, і нават значную, мае надпіс над дзвярыма званіцы, выразаны невядомым будаўніком у дзень завяршэння работы. Прыводжу яго даслоўна: „Роки 1799 тса lula dnia 27“.

Адсюль вынікае, што збудаванне званіцы завяршана 27 ліпеня 1799 года. Надпіс зроблены лацінай. Слова „рок“ (год) і сёння бытуе ў многіх гаворках Беларусі. Што ж датычыць назвы месяца, то ў тагачаснай афіцыйнай беларускай мове былі распаўсюджаны назвы месяцаў, запазычаныя ў лацінскай мове. Толькі недзе ў пачатку нашых стагоддзя ўводзяц-

ца паступова ў афіцыйную мову ўласна-беларускія назвы.

І яшчэ на адзін роздум наводзіць надпіс: царква і званіца былі ўніяцкімі. А ўніяцтва, як вядома, у XVIII стагоддзі было пануючай рэлігіяй на Беларусі. Каб пацвердзіць гэта, варта спаслацца на Ф.Энгельса, які сцвярджаў, што ўніяты на Беларусі складалі 80 працэнтаў насельніцтва, а праваслаўныя — толькі 6,5 працэнта (Ф.Энгельс „Знешняя палітыка рускага царызму“).

З 1795 года, калі ўся тэрыторыя Беларусі была далучана да царскай Расіі, разам з русіфікацыяй насаджалася праваслаўе. Яшчэ пры Кацярыне II на Слуцкім епархіяльным саборы адданы ёй уладыка Віктар Садкоўскі пагражаў уніяцкім святарам: „Я вас скараню, знішчу, што б і языка не было вашага праклятага літоўскага і вас саміх; я вас у ссылкі парассылаю альбо ў салдаты пааддаю, а сваіх з-за

кардону (чытай, з Расіі — І.З.) панаважу“.

Далей — болей. Уніяцкія царквы сілаю пачалі пераводзіцца ў праваслаўныя. А затым і само ўніяцтва было забаронена. Як сведчаць гісторыкі, у пачатку другой паловы XIX стагоддзя ўніяцтва на Беларусі фактычна перастала існаваць.

Шарашоўская званіца занесена ў „Збор помнікаў гісторыі і культуры Беларусі“, знаходзіцца пад аховай дзяржавы.

Аднак стан яе выклікае заклапочанасць. Першы ярус страхі, пакрыты гонтай, прагніў. Толькі, якая прыкрывала гонту, прыйшла ў нягоднасць. Страха працякае. Тэрмінова трэба рамантаваць страху, хоць навава пакрыць толлю.

Хвалюе і далейшы лёс званіцы. Адзін з варыянтаў — адрэстаўрыраваць яе на тым месцы, дзе яна знаходзіцца. А можа ёсць сэнс перанесці яе на тэрыторыю царквы? Хацелася б пачуць, што пра гэта скажуць жыхары Шарашова. Ім самім трэба рашаць, як быць са званіцай.

І. ЗДАНОВІЧ,
настаўнік.